

**ประเพณีสิบชะตา : คติธรรม ความเชื่อ และอิทธิพลต่อสังคมล้านนาในจังหวัด
เชียงราย**

**RENEWAL : MORALS, BELIEFS, VALUES AND INFLUENCE ON THE LANNA CULTURE
IN CHIANG RAI**

พระกุศล ทนตจิตโต (จันทรา)

PhraGusol Juntar

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

:Kusol57210@gmail.com

.บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของประเพณีสิบชะตา
ที่ปรากฏในพระพุทธศาสนา 2) เพื่อศึกษาความเชื่อ และอิทธิพลของประเพณีสิบชะตาที่มีต่อสังคม
ล้านนาในจังหวัดเชียงราย 3) เพื่อวิเคราะห์คตินิยม ความเชื่อ และอิทธิพลของพิธีสิบชะตาที่มีอิทธิพล
ต่อสังคมล้านนาของจังหวัดเชียงราย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Reserch)
โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Document) และการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผลการวิจัย
พบว่า

1) ประวัติความเป็นมาของประเพณีสิบชะตา ที่ปรากฏในพระพุทธศาสนาพบว่า
การสิบชะตาที่ปรากฏในสมัยพุทธกาล มีสามเณรตีสสะอายุ 7 ปี อยู่ในสำนักพระสารีบุตร มีสีหน้า
โศกเศร้าหม่นหมองและผิวพรรณหมองคล้ำ วันหนึ่งพระสารีบุตร พบเขาและเข้าถามสนทนาบัตติตรวจดู
ว่าสามเณรตีสสะ จะมีชีวิตอยู่ได้อีกเพียง 7 วันเท่านั้นก็จะมรณภาพ สามเณรได้พบพระน้ำที่น้ำกำลัง
แห้งขอดมีฝูงปลาติดปลักแห้ง กระเสือกกระสนดิ้นรนรอความตายอยู่ ด้วยความสงสารสามเณร
จึงเอาบาตรช้อนตักฝูงปลาทั้งหมดแล้วนำไปปล่อย ที่แม่น้ำใหญ่ปลาทุกตัวก็รอดชีวิต

2) อิทธิพลของประเพณีสิบชะตา ที่มีต่อสังคมล้านนาในจังหวัดเชียงราย พบว่าชาวล้านนา
มีความเชื่อในคำสอนของพระพุทธศาสนา เป็นหลักสำคัญและใช้เป็นแนวทาง การดำเนินชีวิตอีกทั้งใช้เป็น
เครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ จึงส่งผลให้ชาวล้านนามุ่งเน้น ที่จะประกอบกรบุญการกุศลความเชื่อในสิ่ง

เหนือธรรมชาติ เช่น เรือนยันต์ ที่เป็นเวทย์มนต์คาถาที่คอยปิดเป่าสิ่งชั่วร้าย ให้ออกไปและยังมีความ
เคารพต่อเสื่อบ้าน เสือเมือง ซึ่งก็คือวิญญาณของบรรพบุรุษหรือวีรบุรุษ

3) วิเคราะห์คติธรรม ความเชื่อและอิทธิพลของพิธีสืบชะตา ที่มีอิทธิพลต่อสังคมล้านนา
ของจังหวัดเชียงราย พบว่าความเชื่อในพุทธานุภาพและความเชื่อในธรรมานุภาพ ตลอดจนถึงความ
เชื่อในสังฆานุภาพและการเจริญน้ำพุทมนต์ เพื่อให้เกิดสิริมงคลต่อชีวิต

คำสำคัญ: ประเพณีสืบชะตา ; คติธรรม ; ความเชื่อ; อิทธิพลต่อสังคมล้านนา

Abstract

The materials has objectives to 1) study the history of the Seub Cha Dtaa(prolong the life) tradition that appears in Buddhism, 2) study the influence of inheritance Seub Cha Dtaa tradition on Lanna society in Chiang Rai province, and 3) to analyze the morale, beliefs and influence of the Seub Cha Dtaa ceremony that influenced the Lanna society of Chiang Rai Province. This is the quality research through data collecting from document and interviewing. The result found that;

1) the history of the Seub Cha Dtaa tradition that appeared in Buddhism was that the Seub Cha Dtaa in the Buddha's time, there was a seven-year-old novice, named Tissa. He was in the shelter of of Phra Sariputra and was with sorrow face and gloom dull skin. One day Phra Sariputra met him and meditated to examine and seen that the novice will live for only 7 more days and will die. The novice found a water drying pond with a group of fish stuck in a dry pool, struggling and waiting for death. With pity, the novice took the alms bowl and scooped all the fish and released into the great river, all the fish survived.

2) The influence of inheritance Seub Cha Dtaa tradition on Lanna society in Chiang Rai province was that the Lanna people believed in the teachings of Buddhism as the main principle, and used as a way of living also as a mental anchor resulting that Lanna people focused on philanthropy, belief in super natural like

talisman house(Ruan Yantra) which was a magic spell that kept away evil, they also respected for the Sua Barn(spirit of the village), Sua Muang(spirit of the city) which were the spirits of ancestors or heroes.

3) Analysis of morale, beliefs and influence of the Seub Cha Dtaa ceremony that influenced the Lanna society of Chiang Rai Province, was found that the belief in the Buddhism, Dhamma and all through Sangha power and praising the water of the Buddha(holy water) to bring prosperity to life

Key words: The Seub Cha Dtaa Tradition, Morale, Belief, Influential to Lanna Society.

บทนำ

การสืบชะตาในสมัยครั้งพุทธกาล การสืบชะตานี้แม้จะไม่ใช่แก่นแท้ ในทางพระพุทธศาสนา ว่ากันว่าเป็นศาสนาพราหมณ์ ก็ตามแต่ก็ได้สารประโยชน์ในด้านจิตใจ อย่างสำคัญดังปรากฏอยู่ในตำนานคัมภีร์ สืบชะตาว่าเมื่อ ครั้งพุทธกาลมีสามเณรตีสสะอายุ 7 ปี อยู่ในสำนักพระสารีบุตร มีสีหน้าโศกเศร้าหม่นหมองและผิวพรรณหมองคล้ำ วันหนึ่งพระสารีบุตรพบเขาและเข้าถามสมาบัติตรวจดูรู้ว่าสามเณรตีสสะ (ขุ.ขุ (ไทย) 25/88/24-26.) จะมีชีวิตอยู่ได้อีกเพียง 7 วันเท่านั้นก็จะมรณภาพ พระสารีบุตรจึงแจ้ง ให้สามเณรตีสสะได้ทราบ สามเณรตีสสะรู้ว่าตนเองจะมรณภาพภายใน 7 วัน ก็มีความทุกข์ใจ จึงได้กราบลาพระสารีบุตร เพื่อไปบอกลาบิดามารดาและญาติที่บ้านเกิดขณะเดินทางมุ่งหน้าไปหาพ่อแม่ ได้เดินทางผ่านสระน้ำที่กำลังแห้งขอด ผงปลาใหญ่น้อยต่างพากันกระเสือกกระสนหาแหล่งน้ำอื่นเพื่อหนีตาย

สามเณรตีสสะได้พบเห็นแล้ว ให้นึกถึงตัวเองว่า “เออเรานี้ก็จะตายภายใน 7 วัน ปลานี้หากไม่มีน้ำก็ต้องตายวันนี้แน่นอน อย่างกระนั้นเลยถึงแม้เราจะตายไป ก็ควรที่จะปล่อยปลาเหล่านี้ให้พ้นจากความตายเถิด” บังเกิดความกรุณาขึ้นในใจ จึงช่วยจับเอาปลาทั้งหลายใส่บาตรแล้วนำไปปล่อย ณ แม่น้ำใหญ่ สามเณรตีสสะเดินทางไปอีกสักระยะหนึ่ง ก็พบอึกเงือกแร้วของนายพรานดินทูนทราย สามเณรก็เลยปล่อยอึกเงือก ให้รอดพ้นจากความตายอีกสัตว์เหล่านั้นจึงสืบชีวิตยืนยาวต่อไปอีก เมื่อได้พบพ่อแม่และญาติพี่น้อง ก็เล่าเรื่องที่ตนจะต้องมรณภาพภายใน 7 วัน เมื่อทุกคนทราบเรื่องต่าง ก็รำให้ด้วยความสงสารและรอเวลา ที่สามเณรจะมรณภาพ

เมื่อครบกำหนด 7 วัน ปรากฏว่า สามเณรตีสสะยังไม่มรณภาพ แถมยังมีชีวิตอยู่เลยต่อมาได้อีก 7 วัน ก็ยังไม่เป็นอะไรกลับกลายเป็นผู้มีวรรณะผ่องใสยิ่งขึ้นกว่าเดิมอีก สามเณรตีสสะจึงได้เดินทางกลับไปหาพระสารีบุตรและเล่าเรื่องที่ตน ได้ปล่อยปลาน้อยใหญ่ ให้พระสารีบุตรฟังทุกประการ พระสารีบุตรฟังแล้วกล่าวว่า “การกระทำของสามเณรน้อยนี้ หากเป็นกุศลกรรมทำให้เกิดพลังให้พ้นจากหายนะคือ ความเสื่อมความตายและยังให้มีชีวิตยืนยาวอีกต่อไป” พิธีสืบทอดเป็นประเพณีสำคัญอย่างหนึ่งของชาวล้านนา ที่เชื่อกันว่าเป็นการต่ออายุหรือต่อชีวิต ของบ้านเมืองหรือของคนให้ยืนยาว มีความสุขความเจริญ ตลอดจนเป็นการขจัดภัยอันตรายต่าง ๆ ที่จะบังเกิดขึ้นให้แก่แล้วคลาดปลอดภัย พิธีสืบทอดแบบพื้นเมืองของคนล้านนา ได้ยึดถือและปฏิบัติสืบทอดกันมาช้านาน เพราะเชื่อว่าทุกซกัยทั้งหลายที่จะเกิดขึ้น กับตัวเองและญาติพี่น้องจะหมดหายไป ชีวิตก็จะยืนยาวยิ่งขึ้นอีกทั้งเชื่อว่าก่อให้เกิดขวัญและกำลังใจ ในการปฏิบัติหน้าที่การงานพร้อมที่ จะสู้กับชะตาชีวิตต่อไป ชาวล้านนานับถือพระพุทธศาสนา มาตั้งแต่ครั้งโบราณกาลจากการเผยแผ่เข้ามาหลาย ๆ ทาง เช่น สมัยของพระนางจามเทวี ที่ได้ครองเมืองหริภุญไชยได้นำ เอาอารยธรรมแบบทวารวดีขึ้นมาด้วย และนำเอาพุทธศาสนาเถรวาทเข้ามา ในสมัยของพระเจ้าเกือนา ก็มีพระสงฆ์ที่เผยแผ่ลัทธิลังกาวงศ์ คือพระสมณเถระและพระอโนมทัสสี ทำให้วิถีชีวิตของชาวล้านนา ผูกพันกับพระพุทธศาสนา อย่างแนบแน่นชาวล้านนาถือกันว่า เมืองมีวันเกิดคือวันที่วางเสาหลักเมืองหรือลูกกลบบาตร (ลูกหิน) บ้านก็มีวันเกิดคือวันที่ฝังเสาบ้าน ที่เรียกว่าไ้บ้านจะฝัง 3 แห่ง ที่เรียกว่าตรีมูรติหมายถึงเทพเจ้า 3 คือพระพรหม พระอิศวรและพระนารายณ์ เพื่อเป็นเครื่องหมายการสร้างและการบำรุงรักษาให้บ้านเจริญมั่นคง คนเราก็กต้องมีวันเกิดเฉพาะของแต่ละคน ที่ลื้ตามาตุโลกคนบ้านเมืองภายใน 7 วัน หรือภายในรอบปีของจักรราศี อาจจะมีเคราะห์ร้ายจะทำให้เกิดโรคภัยไข้เจ็บ ทำให้ชะตาชีวิตติดขัด ไม่ราบรื่นเพื่อเป็นการป้องกันเหตุร้าย อันอาจจะเกิดขึ้นและเพื่อเสริมสร้างชะตาชีวิต ที่ขาดจึงมีการต่อหรือเชื่อมชะตามีพิธีสืบทอด โดยมีกฤตยามนต์หรืออำนาจพระพุทธรณ์ ทำให้ เมือง บ้าน คนมีชีวิตยืนยาวสืบออกไป

ประเพณีสืบทอด นับเป็นประเพณีที่สำคัญของล้านนา มาแต่โบราณมีผู้นิยมตั้งแต่ชาวบ้านทั่วไปกระทั่งบุคคลชั้นสูง พระสงฆ์ พระราชามหากษัตริย์ ก็กระทำพิธีกรรมนี้เพื่อความสุขความเจริญและสืบทอดอายุให้ยืนยาวออกไป เป็นพิธีบำรุงขวัญเสริมกำลังใจ สร้างกตัญญูกตเวที ให้ลูกหลานทำแก่ บิดา มารดา ปู่ ย่า ตา ยาย ของตนเองลูกศิษย์ทำให้ ครูบาอาจารย์สร้างความ

สามัคคีแก่ชุมชน มีความรักโยงใยเพราะได้ร่วมพิธีกัน เป็นพิธีที่สำคัญในการให้กำลังใจกำลังขวัญ
แก่ผู้คนในบ้านเมือง พิธีสืบทอดกันไปพิธีสืบทอดมา ของชาวบ้านหรือของพระสงฆ์ที่ยังยึดมั่นปฏิบัติอยู่
เพราะมีความเชื่อว่าการปฏิบัติ เช่น นี้จะทำให้ตนเอง ครอบครัว ญาติมิตร บริวารที่อยู่ร่วมกัน
ให้มีความสุขปราศจากทุกข์กังวลต่าง ๆ พ้นจากภัยพิบัติอันตรายทั้งปวง และมีอายุยืนยาวในสมัย
ปัจจุบันพิธีสืบทอดนี้ นิยมทำเนื่องในวันครบรอบอายุ ทำในพิธีขึ้นบ้านใหม่หรือทำในพิธีแต่งงาน
ของคู่บ่าวสาว พิธีสืบทอดหลวงหรือพิธีสืบทอดเมือง เป็นพิธีที่ถือว่าศักดิ์สิทธิ์ของชุมชนเมืองทีเดียว
เพราะต้องอาศัยความศรัทธาสมาศึกร่วมกัน ของคนในชุมชนจึงจะสำเร็จ เพราะเครื่องสืบทอด
ที่ใช้ประกอบในพิธี ต้องใช้เป็นจำนวนมากเพิ่มขึ้น ซึ่งเครื่องสืบทอดธรรมดานั้น นิยมใช้เครื่องร้อยเก้า
หมายถึงเครื่องประกอบพิธี มาก พลุ เมียง ข้าวตอก ดอกไม้ ตุ๊กเล็ก ตุ๊กช่อ เป็นต้น นิยมใช้อย่าง
ละ 109 อัน ส่วนพิธีสืบทอดหลวง เครื่องใช้ประกอบพิธีบางอย่างต้องเพิ่มเป็น 1009 ซึ่งชาวล้านนา
นิยมเรียกว่าเครื่องพัน (ชัยปทุมพร ธนพัฒน์ปวงวัน, 2561 : 4) แนวคิดและต้นเค้าในสมัยพระนาง
จามเทวี การสืบทอดในยุคแรกนี้ มีฐานความคิดและความเชื่อมาจากพระพุทธศาสนา คือการที่เป็น
ผู้มีบารมีหรือผู้ปกครองที่ดีนั้นต้อง มีแก้ว 3 ประการ คือ แก้วกาย แก้ววาจาและแก้วใจ การประพฤติ
ดีปฏิบัติชอบ 3 ประการนี้จะส่งผลให้ผู้ปฏิบัติ พบแต่ความสุขความเจริญก้าวหน้า ในตนเองหน้าที่
การงานและบริวารแวดล้อม ในขณะเดียวกันการที่ตั้งมั่นอยู่ในศีลธรรมและสัจธรรมก็ยิ่งส่งเสริม
กาย วาจาและใจให้มีพลังงดงาม ประสบความสำเร็จในชีวิตมากยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดความขลังและความ
น่าเชื่อถือในผลแห่งการกระทำดี ทั้งปวงทั้งหลายดังกล่าวก็นับว่าเสริมพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา เป็นการ
เสริมสิริมงคล ทำให้ทราบว่ “คน ศาสนาและพิธีกรรม” เป็นฐานคิดชีวิตการดำรงอยู่ เป็นศูนย์รวม
จิตใจของทุกชุมชนล้านนา มาแต่อดีตกาล แนวคิดของคนล้านนาเกิดมา จากความศรัทธาใน
พระพุทธศาสนา จากการได้ศึกษา พระธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทำให้มีความคิดที่จะทำ
ให้บ้านเมือง ผู้คนในสังคมได้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขดำรงตนอยู่ในศีลธรรม จึงน้อมนำเอาคำสั่งสอน
ตามหลักธรรมของพระพุทธเจ้า มีพระรัตนตรัยทั้งสามประการคือ พุทธทานุภาพ ธรรมานุภาพ
และสังฆานุภาพ มาผสมผสานเป็นพิธีสืบทอดขึ้นมา เป็นความเชื่อที่ฝังลึกมา แต่พระพุทธศาสนา
พิธีสืบทอดหรือ การสืบทอดของล้านนา เป็นเรื่องที่ฝังแน่นอยู่ในตัวบุคคลของล้านนา ถ้าหากว่า
บุคคลมีความเชื่ออยู่ในตัวเองว่าสิ่งนั้น มีประโยชน์ก็จะยึดถือและดำรงความเชื่อนั้นไว้ ให้อยู่กับสังคม
ในชุมชน

ด้วยสาเหตุนี้ผู้วิจัยมีความสนใจ ที่จะศึกษางานวิจัยเรื่องสืบชะตา คติธรรม ความเชื่อและมีอิทธิพลต่อสังคมล้านนา โดยมีเหตุผลดังนี้ที่จะศึกษาประเพณีความเชื่อของชาวล้านนา ที่ประชาชนชาวภาคเหนือ เช่น จังหวัดเชียงราย จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดลำพูน มีความแตกต่างหรือปฏิบัติในทิศทางเดียวกันหรือไม่ ได้ยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน ถือเป็นสมบัติอันล้ำค่าที่ชาวภาคเหนือได้รับเป็นมรดกตกทอดมา ประเพณีและความเชื่อต่าง ๆ เหล่านี้ได้แก่ประเพณีสืบชะตาและความเชื่อในเรื่องคติธรรม ความเชื่อและมีอิทธิพลต่อสังคมล้านนา ความเชื่อทางพระพุทธศาสนา ความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ ความเชื่อทางโหราศาสตร์ ซึ่งประเพณีความเชื่อต่าง ๆ แสดงให้เห็นถึงความเป็นเอกลักษณ์ (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2564 : 11) ของภาคเหนือได้อย่างสมบูรณ์ ปฏิบัติเชื่อถือมานานจนกลายเป็นแบบอย่างความคิดหรือการกระทำ ที่ได้สืบต่อกันมาและยังมีอิทธิพลอยู่ในปัจจุบันซึ่งเป็นที่ยอมรับ ของส่วนรวมสิ่งใดเมื่อประพฤติชั่ว ๆ กันอยู่บ่อย ๆ จนเป็นระเบียบแบบแผนและสืบต่อกันมาจน เป็นพิมพ์เดียวกันและยังคงอยู่ได้ เพราะมีสิ่งใหม่เข้ามาช่วยเสริมสร้าง สิ่งเก่าอยู่เสมอและกลมกลืนเข้ากันได้ดี จนทำให้ประเพณีเดิม ยังคงอยู่ต่อไปได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติ ความเป็นมาของประเพณีสืบชะตาที่ปรากฏในพระพุทธศาสนา
2. เพื่อศึกษาความเชื่อและอิทธิพลของประเพณีสืบชะตาที่มีต่อสังคมล้านนาในจังหวัดเชียงราย
3. เพื่อวิเคราะห์คติธรรม ความเชื่อและอิทธิพลของพิธีสืบชะตา ที่มีอิทธิพลต่อสังคมล้านนาของจังหวัดเชียงราย

การทบทวนวรรณกรรม

งานวิจัยเรื่อง ประเพณีสืบชะตา คติธรรม ความเชื่อและมีอิทธิพลต่อสังคมล้านนาในจังหวัดเชียงราย โดยได้ทบทวนวรรณกรรมดังนี้คือ

- 1) สุพัตรา สุภาพ ได้อธิบายในเรื่อง สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยม ครอบครัวยุคใหม่ หมายถึง ครอบคลุมถึงทุกสิ่งทุกอย่างอันเป็น แบบแผนในความคิดและการกระทำ ที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคม (สุพัตรา สุภาพ, 2528 : 8) ของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือสังคมใดสังคมหนึ่ง

มนุษย์ได้คิดสร้างระเบียบกฎเกณฑ์วิธีการในการปฏิบัติ การจัดระเบียบตลอดจนความเชื่อ ความนิยม ความรู้และเทคโนโลยีต่าง ๆ ในการควบคุมและใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ

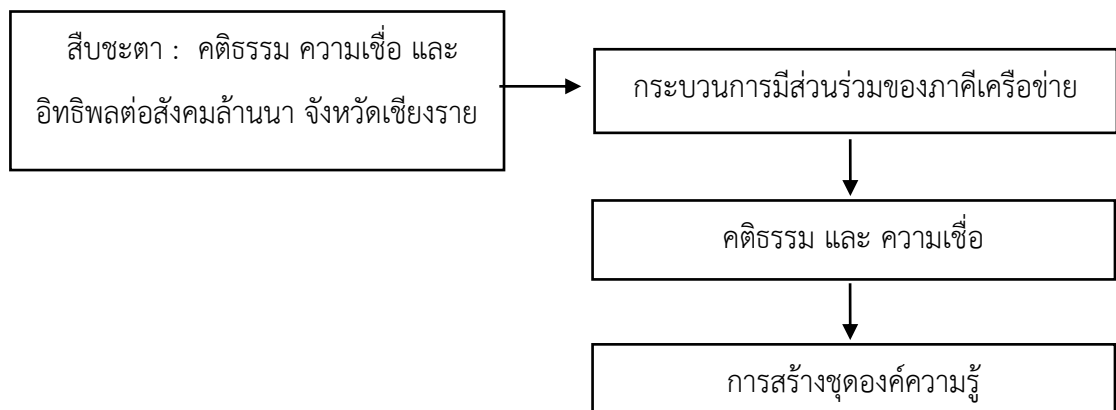
2) จรูญ แदनนาเลศ ได้อธิบายเรื่อง ประเพณี ความเชื่อ ของวิถีชุมชนล้านนาคือความเชื่อ และพิธีกรรมประเพณีความเชื่อ เป็นสิ่งที่แสดงออกถึงความเป็นเอกลักษณ์ ความโดดเด่นของภาคนั้น ๆ และประเพณีความเชื่อ เป็นรากฐานความมั่นคงของชาติ เพื่อเป็นสิ่งที่แสดงออกถึงความเป็นสังคม ที่มีการอยู่ร่วมกันและการอยู่ร่วมกันโดย มีวัฒนธรรมประเพณี เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจและการปฏิบัติตนในสังคมและสังคมสามารถ ปฏิบัติยึดถือปฏิบัติตามประเพณีในภาคนั้น ๆ เป็นสิ่งที่แสดงถึงขนบธรรมเนียมที่ดีที่คนไทย ต้องปฏิบัติสืบต่อกันไปสืบเนื่อง มาจากอดีตจนถึงปัจจุบันและประเพณีในภาคเหนือของชาวล้านนานั้น (จรูญ แदनนาเลศ, 2562 : 11) มักมีประเพณีที่หลากหลาย เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของภาคเหนือ ที่มีความภาคภูมิใจในภาค ที่มีวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามสืบทอดความเป็นชาติ อันยาวนานจึง มีศิลปวัฒนธรรมประเพณี ความเชื่ออันมากมายที่ต้องอนุรักษ์ฟื้นฟู และสืบทอด ให้คงความเป็นมรดกคู่ภาคเหนือ วัฒนธรรมความเชื่อประเพณีจะมีส่วนประกอบ ของความเชื่อและเป็นเรื่องเกี่ยวเนื่องกันอย่างแยกออกจากกันไม่ได้ ประเพณีความเชื่อของชาวล้านนา ที่สำคัญและเป็นเอกลักษณ์ของชาวล้านนาคือประเพณีงานปอย ประเพณีสงเคราะห์ ประเพณีสืบชะตา และความเชื่อในเรื่องการปลูกบ้าน ความเชื่อทางพระพุทธศาสนา ความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์

3) อรุณี ต้นศิริ ได้อธิบายเรื่องวัฒนธรรมถิ่นวัฒนธรรมไทย ให้ความหมายความเชื่อทางโหราศาสตร์และยังมีประเพณีความเชื่อ อีกมากมายที่โดดเด่นของชาวล้านนา ที่ประชาชนในภาคเหนือ จะต้องสืบทอดประเพณีและอนุรักษ์ประเพณีนี้ ให้คงความเป็นเอกลักษณ์ของภาคเหนือ ชาวล้านนาสืบทอดไป ประเพณีความเชื่อเป็นสิ่งที่เกี่ยวพันกับมนุษย์ ตั้งแต่เกิดจนถึงตายซึ่งในแต่ละพื้นที่จะมีประเพณีความเชื่อ ที่แตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและการดำรงชีวิต ของประชาชน ในพื้นที่โดยเฉพาะในพื้นที่ของภาคเหนือ ของชาวล้านนามีประเพณี ความเชื่อที่มีการสืบทอดต่อกันมาแต่ช้านาน คือ ประเพณีความเชื่อของชาวล้านนา ประเพณีของชาวล้านนา เช่น ประเพณีงานปอย ประเพณีสงเคราะห์ ประเพณีสืบชะตา เป็นต้น ซึ่งทุกประเพณีล้วนเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตประจำวัน ของมนุษย์ในส่วนของความเชื่อ ก็ได้ถูกแบ่งออกเป็นส่วน ๆ เช่น การปลูกบ้าน ความเชื่อทางพระพุทธศาสนา ความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ (อรุณี ต้นศิริ, 2549 : 33) ความเชื่อทางโหราศาสตร์เป็นต้น จะเห็นได้ว่าประเพณีความเชื่อ นั้น ล้วนแล้วแต่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของ

มนุษย์ เปรียบเสมือนเป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยวเหนียวรั้งจิตใจของมนุษย์ไว้และประเพณีความเชื่อ ยังเป็น
เครื่องบ่งบอกถึงชนชาติ เผ่าพันธุ์แต่ดั้งเดิมของมนุษย์ ประเพณีเป็นกิจกรรมที่มีการปฏิบัติสืบเนื่องกัน
มา เป็นเอกลักษณ์และมีความสำคัญต่อสังคม เช่น การแต่งกาย ภาษา วัฒนธรรม ศาสนา ศิลปกรรม
กฎหมาย คุณธรรม ความเชื่อ ฯลฯ อันเป็นบ่อเกิดของวัฒนธรรม ของสังคมเชื้อชาติต่าง ๆ กลายเป็น
ประเพณีประจำชาติและถ่ายทอดกันมา

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงเอกสารและการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดดังนี้คือ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง ประเพณีสืบชะตา คติธรรม ความเชื่อและอิทธิพลต่อสังคมล้านนาในจังหวัด
เชียงราย โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษารวบรวมเอกสารแนวคิดทฤษฎี เกี่ยวกับแนวคิดเกี่ยวกับแนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม
ความเชื่อและพิธีกรรม แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อดั้งเดิมของชาวล้านนา แนวคิดและความเป็นมา
ของพิธีกรรมสืบชะตาในล้านนา การประยุกต์ใช้สืบชะตาในล้านนา การเสริมสร้างพลังจิตวิญญาณ

19-20 มีนาคม พ.ศ. 2565 ณ หอประชุมสมเด็จพระมหาธีรราชวิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คุณค่าเชิงจริยธรรม ของพิธีสืบชะตาในล้านนาการประยุกต์ ใช้สืบชะตาในล้านนาและเสริมสร้างพลัง
จิตวิญญาณ หลักธรรมในคัมภีร์ธรรมของพิธีกรรมสืบชะตา ที่มีต่อการเสริมสร้างความสัมพันธ์
ทางสังคมและจิตวิญญาณของประเพณี

2. เก็บรวบรวมข้อมูล จากเอกสารแบบสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม โดยผู้เชี่ยวชาญทางด้าน
พระพุทธศาสนาผู้เชี่ยวชาญ ทางด้านประเพณีและวัฒนธรรม ปราชญ์ท้องถิ่น ผู้นำชุมชนซึ่งเก็บรวม
รวมจากแบบสอบถามแล้วนำมาวิเคราะห์

3. สนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านพระพุทธศาสนา
ผู้เชี่ยวชาญทางด้านประวัติศาสตร์ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านประเพณีและวัฒนธรรม ผู้เชี่ยวชาญทางด้าน
เทคโนโลยี ปราชญ์ท้องถิ่น ผู้นำชุมชน เพื่อระดมแนวคิด มุมมองที่มีผลต่อการเก็บข้อมูลจาก
การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และนำไปสู่การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)
เพื่อให้ได้มาซึ่งสืบชะตา : คติธรรม ความเชื่อคุณค่าและอิทธิพลต่อสังคมล้านนา ซึ่งมีรายละเอียด
ดังนี้คือ

3.1 ศึกษาจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องประเพณีสืบชะตา คติธรรม ความเชื่อ
และอิทธิพลต่อสังคมล้านนา ในจังหวัดเชียงราย

3.2 ลงพื้นที่สำรวจข้อมูล

1. วัดดอยเวา	อำเภอแม่สาย	จังหวัดเชียงราย
2. วัดศรีเกิด	อำเภอเมือง	จังหวัดเชียงราย
3. วัดดงหนองเป็ด	อำเภอเมือง	จังหวัดเชียงราย
4. วัดพระสิงห์	อำเภอเมือง	จังหวัดเชียงราย
5. วัดพระแก้ว	อำเภอเมือง	จังหวัดเชียงราย

3.3 ประชุมสนทนากลุ่มย่อยประชาชน 5 ท่าน

1. วัดพระสิงห์
2. วัดศรีทรายมูล
3. วัดเซตุพน
4. วัดเชียงยืน
5. วัดศรีบุญเรือง

3.4 วิเคราะห์ข้อมูลทั้ง จากเอกสารและจากการประชุมกลุ่มย่อย.สรุปในเชิงสถิติจาก
การวิจัยเชิงสำรวจ (Survry Research) เพื่อนำไปสู่การประมวลผลข้อมูลและศึกษาเชิงความสัมพันธ์
ถึงมุมมองของ สืบชะตา : คติธรรม ความเชื่อคุณค่าและอิทธิพลต่อสังคมล้านนา ซึ่งเก็บรวบรวม
จากแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญทางด้านพระพุทธศาสนา ประชาชนท้องถิ่น
ผู้นำชุมชน

3.5 สรุปผลการวิจัย

3.6 นำเสนอผลการวิจัย

4) เก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อหาข้อมูลสรุปในเชิงสถิติจากการวิจัยเชิงสำรวจ (Survry
Research) เพื่อนำไปสู่การประมวลผลข้อมูล และศึกษาเชิงความสัมพันธ์ถึงมุมมองของ สืบชะตา :
คติธรรม ความเชื่อคุณค่าและอิทธิพลต่อสังคมล้านนา ซึ่งเก็บรวบรวมจากแบบสอบถามแสดง
ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทางด้านพระพุทธศาสนา ประชาชนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน

5) สรุปผลการวิจัย

6) นำเสนอผลงานวิจัย ทั้งในระดับชาติ และนานาชาติ

ผลการวิจัย

1) ประวัติความเป็นมาของประเพณีสืบชะตา ที่ปรากฏในพระพุทธศาสนา พบว่า
การสืบชะตาที่ปรากฏในสมัยพุทธกาล มีสามเณรติสสะอายุ 7 ปี อยู่ในสำนักพระสารีบุตร มีสีหน้า
โศกเศร้าหม่นหมองและผิวพรรณหมองคล้ำ วันหนึ่งพระสารีบุตร พบเขาและเข้าฌานสมาบัติตรวจดู
ว่าสามเณรติสสะ จะมีชีวิตอยู่ได้อีกเพียง 7 วันเท่านั้นก็จะมรณภาพ สามเณรได้พบสระน้ำที่น้ำกำลัง
แห้งขอดมีฝูงปลาติดปลักแห้ง กระเสือกกระสนดิ้นรนรอความตายอยู่ ด้วยความสงสารสามเณร
จึงเอาบาตรซ้อนตักฝูงปลาทั้งหมด แล้วนำไปปล่อยที่แม่น้ำใหญ่ปลาทุกตัวก็รอดชีวิต สามเณรติสสะ
เดินทางไปอีกสักระยะหนึ่ง ก็พบอีเก้งถูกแร้วของนายพรานดินทรนทราย สามเณรก็เลยปล่อยอีเก้ง
ให้รอดพ้นจากความตายอีก สัตว์เหล่านั้นจึงสืบชีวิตยืนยาวต่อไปอีก เมื่อได้พบพ่อแม่และญาติพี่น้อง
ก็เล่าเรื่องที่ตนจะต้องมรณภาพภายใน 7 วัน เมื่อทุกคนทราบเรื่องต่างก็รำไห่ ด้วยความสงสาร และรอ
เวลาที่สามเณรจะมรณภาพเมื่อครบกำหนด 7 วัน ปรากฏว่า สามเณรติสสะยังไม่มรณภาพแถมยังมี
ชีวิตอยู่เลยต่อมาได้อีก 7 วัน ก็ยังไม่เป็นอะไรกลับกลายเป็น ผู้มีวรรณะผ่องใสยิ่งขึ้นกว่าเดิมอีก

สามเณรตีสสะจึงได้เดินทางกลับไปหา พระสารีบุตรและเล่าเรื่องที่ตน ได้ปล่อยปลาน้อยใหญ่ให้ พระสารีบุตรฟังทุกประการ พระสารีบุตรฟังแล้วกล่าวว่า “การกระทำของสามเณรน้อยนี้ หากเป็น กุศลกรรมทำให้เกิดพลังให้พ้นจากหายนะคือ ความเสื่อมความตายและยังให้มีชีวิตยืนยาวอีกต่อไป ” พิธีสืบทอดเป็นประเพณีสำคัญ อย่างหนึ่งของชาวล้านนาที่เชื่อกันว่า เป็นการต่ออายุหรือต่อชีวิตของ บ้านเมืองหรือของคนให้ยืนยาว มีความสุขความเจริญตลอดจนเป็น การขจัดภัยอันตรายต่าง ๆ

2) อิทธิพลของประเพณีสืบทอด ที่มีต่อสังคมล้านนาในจังหวัดเชียงราย พบว่าชาวล้านนา มีความเชื่อในคำสอนของพุทธศาสนา เป็นหลักสำคัญและใช้เป็นแนวทาง การดำเนินชีวิตอีกทั้งใช้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ จึงส่งผลให้ชาวล้านนามุ่งเน้น ที่จะประกอบกรบุญการกุศลความเชื่อ ในสิ่งเหนือธรรมชาติ เช่น เรือนยันต์ ที่เป็นเวทย์มนต์คาถาที่คอยปัดเป่าสิ่งชั่วร้าย ให้ออกไปและยังมีความเคารพต่อเสื่อบ้าน เสือเมือง ซึ่งก็คือวิญญาณของบรรพบุรุษหรือวีรบุรุษและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็นพื้นฐานอยู่ก่อนแล้ว การที่พระพุทธศาสนาเข้ามาเจริญรุ่งเรือง ในดินแดนนี้จึงเป็นการเปิดโลกทัศน์ ด้านความเชื่อของชาวล้านนา ช่วยขยายความเชื่อเรื่องกรรมและเรื่องศีลธรรม บุญ บาป นรก สวรรค์ ให้กว้างขวางขึ้นไปอีก ทั้งความเชื่อในการนับถือผีและเทวดา ได้ถูกผนวกเข้ากับคติความเชื่อ และหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ผสมผสานกลมกลืนจนกลายเป็นพิธีกรรมต่าง ๆ มากมายโดยเฉพาะ พิธีกรรมการสืบทอด ที่ได้รับอิทธิพลจากเรื่องราวทางพระพุทธศาสนา เช่น ธัมมปาฏิฐกเถาเรื่องอายุ วัฒนกุมารได้ทรงอิทธิพลและทรงคุณค่า ต่อความเชื่อของชาวล้านนา ได้ยึดถือปฏิบัติสืบทอดมาถึง ปัจจุบันนี้

3) วิเคราะห์คติธรรม ความเชื่อและอิทธิพลของพิธีสืบทอด ที่มีอิทธิพลต่อสังคมล้านนา ของจังหวัดเชียงราย พบว่าความเชื่อในพุทธาณภาพและความเชื่อในธรรมานุภาพ ตลอดจนถึงความเชื่อในสังฆานุภาพและการเจริญน้ำพุทมนต์ เพื่อให้เกิดสิริมงคลต่อชีวิต คติธรรมและคำสอนทางพระพุทธศาสนาการให้ทาน คนเราที่มีชีวิตอยู่ในโลกนี้ มิได้อยู่โดยลำพังเพียงคนเดียว ย่อมมี พ่อแม่ พี่น้อง ญาติ มิตร สหาย ข้าทาส บริวาร และบุตร ภรรยา สามัคคีด้วยกันทั้งนั้นการที่เราจะอยู่ร่วมกับคน เหล่านั้นด้วยความสุขและเป็นที่ยรัก ของคนเหล่านั้นนอกจากจะต้องเป็นคนดี มีเมตตา กรุณา มีสัมมา การระต่อ ผู้ที่ควรเคารพ พูตวาจาอ่อนหวานแล้วยังต้องอาศัยความมีใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ อุดหนุน เจือ จานกันเป็นเครื่องผูกใจคนเหล่านั้น ด้วยวัฒนธรรมประเพณีและพิธีกรรมสืบทอดของชาวล้านนา มีการปฏิบัติศีล 5 ซึ่งเป็นการน้อมใจเข้าหาพระพุทธวจนะ นอกจากนี้ เครื่องบูชาต่าง ๆ ของพิธีกรรม

สืบชะตานั้นล้วนแต่ เป็นภูมิปัญญาของชาวล้านนาและมีเจตนา ที่เป็นเครื่องดเว้นจากปาณาติบาต
เป็นต้น พระพุทธองค์ก็ตรัสว่าเป็นมหาทาน เป็นทานที่ยิ่งใหญ่ ความเชื่อในอานุภาพแห่งพระรัตนตรัย
ในพิธีกรรมสืบชะตาของชาวล้านนา พระรัตนตรัยถือว่าเป็นองค์ประกอบหลักในพิธี แม้จะไม่มี
พระพุทธเจ้าทรงเป็นประธานเหมือนใน พิธีสืบชะตาของอายุวัฒนกุมาร แต่จะมีพระพุทธรูปเป็น
สัญลักษณ์ แทนพุทธรัตน พระรัตนตรัยเป็นที่พึ่งอันประเสริฐ การสาธยายหรือกล่าวบทสวดมนต์
สรรเสริญคุณของพระรัตนตรัยในพิธีสืบชะตา เพื่อให้เกิดพุทธานุสสติ ธรรมานุสสติ สังฆานุสสติ
ต่อผู้สวด และผู้ฟังด้วยอานุภาพของพระรัตนตรัย จะเป็นเครื่องคุ้มกันรักษาให้รอดพ้นจากอุปัทวภัย
ทั้งหลายทั้งปวงและเป็นการสร้างทัศนคติ ในการดำเนินชีวิตที่ดีงามตามหลักพระพุทธศาสนา

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การวิจัยเรื่อง สืบชะตา : คติธรรม ความเชื่อและอิทธิพลต่อสังคมชาวล้านนา
จังหวัดเชียงราย โดยมีงานวิจัยที่สอดคล้องดังนี้คือ พระมหาดวงรัตน์ จีตรัตโน (กิจประภานนท์)
ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดพิธีกรรมการสืบชะตายังไร้สาระสำคัญในด้านจิตวิทยา คือ ให้เกิดความ
สบายใจ เกิดกำลังใจ มีความรู้สึกอบอุ่นและปลอดภัยจากความกลัวต่างๆมีความเชื่อมั่นในการดำเนิน
ชีวิตต่อไปได้ ด้านสังคมวิทยา คือ เป็นวิธีการเยียวยาให้คนในสังคมสามารถเผชิญกับปัญหาในการ
ดำเนินชีวิตและแก้ปัญหาพร้อมด้วยความสามัคคีกลมเกลียวของคนในสังคม ด้านมานุษยวิทยา คือการ
หล่อหลอมคติความเชื่อ ค่านิยม การแสดงออก จนกลายเป็นพลังของสังคมและด้านประเพณีพิธีกรรม
เป็นการสร้างความสัมพันธ์ในวิถีชีวิตเป็นการแสดงออกที่มีแบบแผนและเป็นเอกลักษณ์ของชาว
ชาวล้านนา พระมหาชลธิช จันทรหอม ผลการวิจัยพบว่า เปรียบเทียบความเชื่อ ของนักศึกษาปริญญาโท
มหาวิทยาลัยมหิดล ว่าการสวดมนต์ในพระพุทธศาสนาเถรวาทในเบื้องต้น มีวัตถุประสงค์เพื่อรักษา
คำสั่งสอนขอพระพุทธเจ้า และเผยแผ่ไปเพื่อประโยชน์แก่ชนทั้งหลาย หลังพุทธปรินิพพานพระเถระ
ทั้งหลายในประเทศลังกา ได้รวบรวมพระสูตรในพระไตรปิฎก นำมาสวดเพื่อแสดงลำดับการศึกษาตาม
ไตรสิกขา ดังที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสไว้ในคณกโมคัลลานสูตร มีชื่อว่าอนุพพปฏิบัติ มีการรักษาศีล
เป็นลำดับต้นและพิธีการขจัด อุกุศลจนบรรลุป่าหมายของศาสนาเป็นลำดับสุดท้าย โดยรวบรวมไว้ใน
คัมภีร์ชื่อว่าจตุภาณวารต่อมากลายเป็นพิธีกรรม ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการป้องกันรักษาบุคคล ให้พ้น
จากภัยอันตรายให้ประสบความสำเร็จความดีงาม ในชีวิตตามที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตไว้

โดยคัมภีร์อรรถกถาได้อธิบายไว้ว่า อานาภาพของมนต์เกิดจากตัวผู้ฟังและผู้สวดที่ตั้งอยู่ในความเมตตา มีความซื่อสัตย์ มีความศรัทธาเชื่อมั่น ในพระรัตนตรัยเป็นเบื้องต้น แล้วยึดถือปฏิบัติด้วยความเพียรอย่างมีสติ พระมหาอรุณ อรุณธมโม ผลการวิจัยพบว่าเรื่องอายุวัฒนกุมาร มีคติธรรมคือ สิ่งที่ทำให้อายุยืน คือ การอ่อนน้อมถ่อมตนต่อผู้ใหญ่และผู้มีพระคุณ เรื่องบุรพกรรมของโพธิราชกุมาร มีคติธรรมคือ ความไม่ประมาท มีอิทธิพลต่อพิธีสะเดาะเคราะห์ มีसारธรรมคือ ถ้าทำพิธีด้วยความศรัทธาและมีปัญญากำกับย่อม เป็นการสะเดาะกิเลสด้วย การเจริญพุทธมนต์เอง หรือการฟังสวดถือเป็นอนุสติ ทำให้ใจสงบการศึกษาและปฏิบัติตามหลักธรรม ในบทสวดเป็นการสะเดาะเคราะห์โดยไม่ต้องเข้าพิธี เรื่องบุรพกรรมของพระพุทธเจ้า มีคติธรรมคืออานาภาพของพระปริตร การสละความสุขเล็กน้อยเพื่อเห็นความสุขยิ่งใหญ่ มีอิทธิพลต่อประเพณีเข้าชะ มีसारธรรมคือการชำระระดับสูงสุดคือการชำระจิตใจให้ผ่องแผ้วจากอาสวะกิเลส การศึกษาและปฏิบัติตามหลักธรรมในรัตนสูตรการร่วมมือกันของผู้นำชุมชน ชาวบ้าน พระสงฆ์ ในการชำระสิ่งที่ไม่ดีที่เกิดแล้วหรือเกิดในชุมชน เป็นความสามัคคีที่ก่อให้เกิดความสุขแก่ชุมชนได้

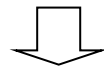
องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย มีดังนี้คือ

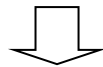
ประเพณีสืบชะตา : คติธรรม ความเชื่อ และอิทธิพลต่อสังคมล้านนา
ในจังหวัดเชียงราย

ได้ชุดคู่มือประเพณีสืบชะตา ให้กับอุบาสก อุบาสิกา ได้เรียนรู้ศึกษาและ
สามารถนำไปประยุกต์ในชีวิตประจำวัน

วัด บ้าน โรงเรียน ชุมชน ได้ร่วมกันถ่ายทอด คติธรรม ความเชื่อ
เกี่ยวกับประเพณีการสืบชะตา ให้กับอุบาสก อุบาสิกา เด็กและเยาวชน

อุบาสก อุบาสิกา เด็กและเยาวชน เป็นศาสนทายาทในการอนุรักษ์
ประเพณีการสืบชะตาในล้านนา

สรุป

สรุปในภาพรวมของบทความจากการศึกษาประวัติ ความเป็นมาของประเพณีสืบชะตาที่
ปรากฏในพระพุทธศาสนาได้สาระประโยชน์ในด้านจิตใจอย่างสำคัญ ดังปรากฏอยู่ในตำนานคัมภีร์
สืบชะตาว่าเมื่อครั้งพุทธกาลมีสามเณรตีสสะอายุ 7 ปี และอิทธิพลของประเพณีสืบชะตาที่มีต่อสังคม
ล้านนาในจังหวัดเชียงราย พบว่าชาวล้านนามีความเชื่อ ในคำสอนของพุทธศาสนาเป็นหลักสำคัญและ
ใช้เป็น แนวทางการดำเนินชีวิต คติธรรม ความเชื่อ และอิทธิพลของพิธีสืบชะตาที่มีอิทธิพลต่อ

สังคมล้านนาของจังหวัดเชียงราย พบว่าความเชื่อในพุทธานุภาพและความเชื่อในธรรมมานุภาพ
ตลอดจนถึงความเชื่อในสังฆานุภาพและการเจริญน้ำพุทมนต์เพื่อให้เกิดสิริมงคลต่อชีวิต

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

- ก. ควรมีการสืบชะตาเพื่อให้เกิดสิริมงคลต่อชีวิต
- ข. ควรมีพระสงฆ์หรือหน่วยงานทางพระพุทธศาสนา มาให้ความรู้เพิ่มเติม
- ค. ควรมีภาคีเครือข่ายมาช่วยส่งเสริมและสนับสนุนในด้านต่างๆ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ขอค้นพบองค์ความรู้ เกี่ยวกับการเกี่ยวกับประเพณีสืบชะตา : คติธรรม ความ
เชื่อ และอิทธิพลต่อสังคมล้านนา ในจังหวัดเชียงราย ประกอบไปด้วย คือ วิเคราะห์คติธรรม ความเชื่อ
และอิทธิพลของพิธีสืบชะตาที่มีอิทธิพลต่อสังคมล้านนาของจังหวัดเชียงราย พบว่าความเชื่อในพุทธานุ
ภาพและความเชื่อในธรรมมานุภาพ ตลอดจนถึงความเชื่อในสังฆานุภาพและการเจริญน้ำพุทมนต์
เพื่อให้เกิดสิริมงคลต่อชีวิต ด้านบุคคลหรือปัจเจกบุคคล ด้านจารีตประเพณีวัฒนธรรม ด้านการพัฒนา
จิตใจด้านจิตวิทยา ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคมวิทยา

References

- พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร.โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย. 2539.
- มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2564). *ศาสนและความเชื่อของชาวล้านนา*. สำนักงานส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม
<https://artculture.cmu.ac.th/Lanna/articleDetail/857> [11 กุมภาพันธ์ 2564].
- ชัยปฐมพร ธนพัฒน์ปวงวัน. (2561). *วัฒนธรรมศึกษา*. เวียงเจ็ดลิน ปีที่ 8 ฉบับที่ 1.
- จรรยา แดนนาเลิศ. (2562) ประเพณี ความเชื่อ ของวิถีชุมชนล้านนา. โปรแกรมวิชาการรัฐประศาสน
ศาสตร์ สำนักวิชาการบริหารรัฐกิจ .บัณฑิตวิทยาลัย .มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

รายงานสืบจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 8 และระดับนานาชาติ ครั้งที่ 1 เรื่อง “พระพุทธศาสนา กับ แนวโน้มโลกยุคใหม่ : วิถีครู
บาศรีวิชัยสู่อารยธรรมร่วมสมัย” “Buddhism and New Global Trends : The Footprint of Khruba Sriwichai Towards
Contemporary Civilization”

สุพัตรา สุภาพ. (2542) สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยม ครอบครัว ประเพณี. กรุงเทพฯ . ไทยวัฒนาพานิช.

อรุณี ตันศิริ. (2549) วัฒนธรรมถิ่นวัฒนธรรมไทย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร . สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช.